

„Profesinė reabilitacija: kaip sukurti veiksmingą modelį?“

Nuotolinės ekspertų diskusijos dalyviai: profesinės reabilitacijos paslaugų teikėjų, Užimtumo tarnybos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) atstovai.

Diskusijos dalyviai supažindinti su priežastimis, kodėl reikia keisti esamą profesinės reabilitacijos (PR) modelį: dabartinė PR sistema nesudaro galimybės žmonėms, turintiems negalią, lanksčiau pasirinkti profesinio mokymo programas, o jų įgyjamos kvalifikacijos ne visada yra paklausios, neužtikrinamas įtraukus ir tvarus įdarbinimas. Rekomendacijos pertvarkyti PR buvo pateiktos Valstybės kontrolės 2015 m. audito ataskaitoje ir Žmonių su negalia socialinės integracijos veiklos rezultatų bei Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių ir jos fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo 2020 m. stebėsenos ataskaitoje. Diskusijos dalyviai supažindinti su paskutinių penkių metų PR dalyvių statistika, integracijos į darbo rinką rodikliais po dalyvavimo PR.

Siekiant tobulinti dabartinį PR modelį, buvo sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė iš SADM, Sveikatos apsaugos ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Neįgaliųjų reikalų departamento ir neįgaliųjų organizacijų atstovų. Atsižvelgiant į darbo grupės pasiūlymus, parengtas naujas, labiau individualius asmens ir darbo rinkos poreikius atitinkantis PR modelis. Pagrindiniai siūlomi pakeitimai: PR sudarytų trys dalys – profesinės reabilitacijos paslaugos, profesinis mokymas, darbo funkcijų pritaikymas darbo vietoje. Siūloma nebetaikyti profesinio mokymo programų viešųjų pirkimų, įvesti kuponų sistemą, analogišką nustatytai Užimtumo įstatyme, todėl PR dalyviai galėtų patys pasirinkti profesinius mokymus iš bendro profesinio mokymo programų ir mokymo teikėjų sąrašo, atsižvelgdami į jų pritaikymą asmenims su negalia. Individualiame PR plane, įvertinus asmens poreikius, galėtų būti numatytas visų PR dalių nuoseklus įgyvendinimas arba būtų įgyvendinamos tik tos dalys, kurių reikia, vykdant lygiagretų jų taikymą. Į PR paslaugas galėtų būti įtraukiama palydėjimo paslauga mokymosi metu. Sudarant individualų PR planą, dalyvautų ne tik PR paslaugų teikėjas, bet ir Užimtumo tarnyba. Taip pat Užimtumo tarnyba dalyvautų asmens profesiniame orientavime, padėdama pasirinkti darbo rinkai paklausias kvalifikacijas bei surasdama būsimą darbdavį. Siūloma keisti apmokėjimo tvarką: būtų apmokama už PR dalyvį pagal nustatytą įkainį, atsisakant apmokėjimo už paslaugų valandas. Tikslinamas integracijos po PR rodiklių skaičiavimas, atskiriant įsidarbinimą į laisvą darbo vietą ir individualią veiklą.

Dalyviai pritarė, kad būtina keisti dabar galiojančią PR sistemą. Esminių pastabų parengtam PR modeliui nepateikta. Buvo išsakytas pasiūlymas tikslinę PR grupę apibrėžti ne pagal darbingumo lygio procentus, o labiau atsižvelgiant į dalyvumo lygio vertinimo metu nustatytą pagalbos poreikį. Pasiūlyta apsvarstyti galimybę organizuoti konsultacijas profesinio mokymo teikėjams, kaip profesinio mokymo programas pritaikyti asmenims su įvairiomis negaliomis. Atkreiptas dėmesys, kad dabartinis PR paslaugų įkainis yra per mažas, padengiantis nedidelę dalį profesinės reabilitacijos specialisto darbo užmokesčio. Išsakyti pastebėjimai, kad PR įstaigų akreditavimas galėtų užtikrinti kokybišką paslaugų teikimą ir eliminuoti mažiausios kainos svarbą perkant

profesinės reabilitacijos paslaugas. Pasisakyta už atvejo vadybos taikymą, ypač asmenims su proto ir (ar) psichikos negalia, bei asmens palaikymo paslaugas įsidarbinus bent tris mėnesius. Pritarta, kad PR įstaigų ir Užimtumo tarnybos bendradarbiavimas yra labai svarbus, taip pat reikalingas savivaldybių bei sveikatos institucijų dalyvavimas.

Ekspertai po konsultacijos kviečiami teikti pasiūlymus raštu SADM Darbo rinkos grupei iki spalio 6 d.

Ekspertų diskusijoje pateikti pasiūlymai bus įvertinti ir dar kartą peržiūrėti SADM specialistų bei panaudoti rengiant Profesinės reabilitacijos teikimo ir finansavimo aprašą.